

De deelstaten als nieuw territorium voor de sociale zekerheid? – Enkele lessen uit de geschiedenis.

Ninke Mussche

16 september 2009

FORUM FEDERALISME

Vlaamse zorgverzekering vanuit de geschiedenis van de Belgische sociale zekerheid

- ❖ **Territorialiteitsbeginsel** heeft zwaartekracht
- ❖ Band met territorium geeft sociale rechten:
  - Arbeid : sociale verzekeringen
  - Verblijf : sociale bijstand
- ❖ Gevolg? Walen werkend in Vlaanderen deel van VZV
- ❖ Zwaartekracht: gestage uitbreiding rechten

Opbouw Betoog

❖ **Ontwikkeling en zwaartekracht territorialiteitsbeginsel in:**

- Kinderbijslagen
- Arbeidsongevallen
- Bijstand (pre-moderne en gewaarborgde inkomens)

KINDERBIJSLAG °1930

- ❖ **Wetsontwerp**: territoriaal: Belgen + vreemdelingen 1 jaar in België
- ❖ Motief: behoefte aan arbeidskrachten
- ❖ **Debat**: focus op Franse grensarbeiders – geste naar Frankrijk toe
- ❖ **Wet**: alleen voor Belgen + vrijwillige inclusie vreemdelingen door verrekenkassen + verdragen (Frankrijk)

KINDERBIJSLAG °1930

❖ **Territoriale Beleidsmotieven:**

- ❖ Goede internationale relaties en positie België
- ❖ Nood aan arbeidskrachten
- ❖ Expliciet territoriale ideeën
- ❖ Humanitaire ideeën

KINDERBIJSLAG in praktijk

❖ **TERRITORIAAL:**

- ❖ Vrijwillige toekenning Kinderbijslag door Verrekenkassen
- ❖ Verdragen met verschillende landen: gelijke behandeling elkaars burgers
- ❖ Ministeriële besluiten: arbeidsmigranten sociale rechten – bevordering arbeidsmigratie (vooral mijnen)
- ❖ **1957:** Kinderbijslag officieel territoriaal wegens toekenning in de praktijk

ARBEIDSONGEVALLEN °1903

- ❖ **Ontwerp en wet:** territoriaal: *alle* werklieden die schade opliepen
- ❖ **Beleidsmotieven:**
  - ❖ Internationale positionering – pionier in sociale rechten + prestige
  - ❖ Gelijke behandeling – anders migranten goedkoper dan Belgen
  - ❖ Humanitaire : beschermen van ‘malheureux’

SOCIALE BIJSTAND 1845-1976

- ❖ Territorialiteit
- ❖ Vanuit localisme vorige eeuwen
- ❖ Einde 18^e-Begin 19^e: industrialisering: territorialiteit
- ❖ 1845: eerste Belgische wet op onderstandswoonst : 8 jaar verblijf
- ❖ 1878: 5 jaar verblijf
- ❖ 1891: 3 jaar verblijf

Bijstand 19e eeuw

- ❖ Onderstandswoonst =
  - ❖ bijstand op kosten van gemeente: 1845
  - ❖ enkel voor Belgen en migranten met status van 'domicilié'
- ❖ Migranten met zwakkere status van 'ingezetene'
  - ❖ Ook bijstand: op kosten van Ministerie
  - ❖ 'Rechtvaardigheid en menselijkheid'
- ❖ 1976 : Maatschappelijke dienstverlening

Gewaarborgde Inkomens 1969+'71

- ❖ Gewaarborgd Inkomen Bejaarden 1969
- ❖ Tegemoetkomingen Minder-Validen 1969
- ❖ Gewaarborgde Kinderbijslag 1971
- ❖ **Zwaartekracht Territorialiteit**
- ❖ **Initieel:** beperkt aantal gerechtigden
- ❖ Gaandeweg: **uitbreiding:** via
  - ❖ Internationale verplichtingen
  - ❖ EU
  - ❖ Verstrijken tijd, veranderende mentaliteit

BESLUIT

- ❖ Band met territorium heel belangrijk in SZ
- ❖ Bij uitsluiting: zwaartekracht territorialiteit
- ❖ Vlaamse zorgverzekering: reeds uitbreidingen
- ❖ Op Termijn: Walen in Vlaanderen werkend: deel van VZV
- ❖ Leefbare solidariteitskring: open
- ❖ Deelstaten: meer aanknopingspunten met territorium: territorialiteit acuter